

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. дсн Валентина Георгиева Миленкова*
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
Научна специалност: Социология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *Социология* в УНСС, проф.направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1045/11.05.2020 на Зам.ректора по НИД на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Радослав Тихомиров Стаменков
Тема на дисертационния труд: Трафик на хора за трудова експлоатация

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра Икономическа социология/ Общикономически факултет* на УНСС по *научна специалност Социология* съгласно Заповед на Ректора на УНСС №1211/16.05.2017г. Обучението е осъществено в *задочна форма на обучение със срок 4 години*, считано от 4.04.2017 до 4.04.2021г.

- *Кратка биографична справка*

Радослав Стаменков е ръководител на Мисията на Международна организация по миграция в България от октомври 2011г. до сега. От 2006 до 2011г. е бил програмен директор на МОМ. От 1999 до 2006г. е бил организационен секретар на Американска адвокатска асоциация/Правна инициатива за Централна и Източна Европа (ABA-CEELI).

Стаменков е завършил специалност Културология в СУ „Св.Кл.Охридски“ през 2000г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- Дисертационният труд е с обем 211 стр., от които 177 стр. е основният текст. В структурно отношение дисертацията включва

увод, четири глави, заключение, 2 приложения, използвана литература. Библиографията включва 43 заглавия на български език и 117 заглавия на английски език. Използваните източници представляват монографии, сборници, статии, доклади, както и статистическа информация и нормативни документи. Използваната литература показва висока степен на информираност на докторанта и познаване на традицията и публикациите по темата на дисертационния труд.

- *Темата* на дисертационния труд е много актуална в международен и национален контекст, както в научно-изследователски, така и в политически и приложен план. Трафикът на хора с цел трудова експлоатация се превръща в сериозно предизвикателство за съвременната среда и начин на живот, за международната и националната сигурност. Това е престъпление срещу личността, представлява остро нарушаване на човешките права, включително правото на живот и достойнство. В този смисъл трафикът на хора за трудова експлоатация е едно от следствията на глобализацията и засяга почти всички държави. Различни данни на представителни международни организации и статистики показват сериозността на проблема и големия брой жертви. Дисертантът изтъква, че България е силно засегната от явлението и страната ни се споменава в различни политически документи на публичния и неправителствения сектор като една от водещите държави, които са източник на жертви на трафик на хора в ЕС. Актуалността на темата се допълва и от недостатъчния брой научни изследвания и публикации по темата за трафик на хора за трудова експлоатация, както и необходимостта от повече емпирична информация и резултати от изследвания. Разработването на темата се обосновава и с формулирането на препоръки за противодействие на трафика на хора за трудова експлоатация и изграждането на реалистични програми за минимизиране на предпоставките и самото явление.
- *Цел на дисертационния труд*: да се изследват основните форми на реализация на трафик на хора за трудова експлоатация и политиките за тяхното противодействие. За постигане целта на дисертацията се формулират няколко задачи, които оформят изследователската програма по отношение на предмета и обекта на изследване:
 - Теоретична концептуализация на трафика на хора за трудова експлоатация.
 - Изучаване на формите на робство и формите на трафик на хора.
 - Провеждане на авторско изследване по темата на дисертацията.

- Преглед на съществуващите по темата политики и предлагане на възможности за тяхното оптимизиране.

Изследователска теза: Трафикът на хора с цел трудова експлоатация е престъпление, което се идентифицира в условията на глобална миграция. Резултат е от действието на редица икономически и неикономически фактори, от които се възползват хора, стремящи се към постигане на печалби, независимо от използваните средства и нарушения на човешки права и свободи. Разработването и реализацията на успешна стратегия за неговото противодействие изисква разбиране на ключовите му компоненти, връзките между тях и контекста, в който се развива.

Формулирани са и 4 хипотези, които напълно се потвърждават в хода на дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

При разработване на дисертационния труд е използван интердисциплинарен методологичен подход, който включва: социологически, културологичен, исторически, икономически, правен подход.

Дисертантът е реализирал:

- *Емпирично изследване*, базирано на качествения метод: дълбочинно интервю: проведени са дълбочинни интервюта с жертви на трафик на хора с трудова експлоатация и с експерти по темата.
- *Анализ на документи*, включващо анализ на доклади, конвенции, директиви, закони, нормативни актове, данни, свързани с разглежданата тема.

Оценявам използваната методология като релевантна на темата на дисертацията и на анализираните проблеми. Формулираните подходи адекватно допринасят за навлизане в дълбочина на разглежданата проблематика. Теоретичният анализ позволява да се проучи, структурира и анализира информацията по темата, както и да се експлицират изводи и да се набележат конкретни маркери, отнасящи се до формулиране на изследователските въпроси и очаквания.

Емпиричното изследване е с ясни параметри и то допринася за получаване на първична информация, благодарение на която формулираните в дисертацията теза и хипотези намират отчетливо потвърждение и подкрепа. Дълбочинното интервю като избран метод се базира на полустандартизиран въпросник, като респондентите споделят своите впечатления, опит, мнения, оценки и наблюдения. Това позволява да се пресъздадат и конструират реалностите от жизнения свят на респондентите и да се постигне максимална степен на наративна достоверност. Направени са 33 дълбочинни интервюта с жертви от трафик на хора за трудова експлоатация и 21 дълбочинни интервюта с експерти по темата. Обработката на интервютата е направена чрез тематичен анализ. Изведени са основните фактори за създаване на условия за трафик на хора за трудова експлоатация, разгледани са профилите на жертви, формите на експлоатация и контрол на жертвите, представени са характеристиките на трафиканти на хора за трудова експлоатация.

На това основание мога да обобщя, че методологията на дисертационния труд е избрана прецизно и приложена професионално, което довежда и до успешната работа и получените резултати, направените изводи.

- *Оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

Направените теоретични анализи и получените емпирични резултати от проведеното изследване потвърждават заложената в дисертационния труд теза и хипотези. Получените данни от проведеното емпирично изследване представляват един добър пример за симбиозата между теория и емпирия и за това как заложените в хода на теоретичния анализ допускания и разсъждения намират своето потвърждение в теренната работа и изразените мнения, оценки, нагласи и разсъждения от изследваните лица. Това взаимно допълване между теория и емпирия е добър атестат за качествено извършената работа от дисертанта и неговия научен ръководител, показваща че са реализирани заложените задачи и са верифицирани формулираните хипотези.

Изследователската цел в дисертационния труд е успешно изпълнена и дисертанта прави един задълбочен анализ на основните форми на трафика на хора за трудова експлоатация. Специално искам да подчертая приложния аспект в последната глава в дисертацията, която представлява една рефлексия на политиките и мерките към

трафика на хора за трудова експлоатация в национален контекст, като се правят и препоръки за усъвършенстване на мерките за противодействие на трафика на хора за трудова експлоатация.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- *Оценка за приносите, посочени от дисертанта*

Дисертанта е посочил 4 приноса от своя дисертационен труд, като приносите имат научен и приложен характер.

1. В резултат от направения анализ на различни теоретични концепции и разработки, са изведени основните характеристики на проблема, свързан с интензифициране на престъплението трафик на хора за трудова експлоатация.
2. В сравнителна перспектива са показани различията и сходствата между формите на робство и формите на трафик на хора. Престъплението трафик на хора се интерпретира като модерна форма на робство.
3. Въз основа на проведеното емпирично изследване са идентифицирани форми на проявление на трафика на хора за трудова експлоатация. Самото явление е осмислено в ценностния диапазон на съотношението: материален успех – нарушаване на правни и морални норми.
4. Формулирани са предложения за подобряване на противодействието на трафика на хора за трудова експлоатация. Направените изводи имат широко практическо приложение в дейността на държавните и неправителствените организации.

Напълно приемам направените приноси в дисертацията.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е представил четири публикации, които са публикувани в научни сборници. Една от публикациите е на английски език. Три от публикациите са в сборници от международни конференции.

Публикациите са по темата на дисертацията и отговарят на научните критерии. Публикациите са направени в издания, които са авторитетни и на това основание констатирам, че дисертантът е получил положителна оценка за представените резултати и идеи.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е направен коректно и напълно отразява съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

- Като идея за бъдещи изследвания, препоръчвам на дисертанта да апробира разработения модел и в други форми на трафика на хора.
- Препоръчвам дисертационният труд да бъде издаден като монография, предвид задълбочения анализ, изразения приложен характер и направените изводи.

8. Заключение

Представената от Радослав Тихомиров Стаменков дисертация представлява един сериозен, ерудиран и балансиран труд; с авторско присъствие и рефлексия, с ясна теоретична рамка, с отлична структура и с отчетлива практическа насоченост.

На това основание убедено изразявам съгласие „за“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по *научна специалност Социология, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата* на Радослав Тихомиров Стаменков.

11.06.2020 / гр.София

Подпис: